

Op reis met de shoco

De auteur brengt de cultuur, de geschiedenis en de flora en fauna van Aruba tot leven voor de kinderen op diverse basisscholen. FOTO CHARLOTTE DOORNEIN

Ongeveer gelijktijdig met het uitkomen van het boek afgelopen september namen de Staten van Aruba een motie aan waarmee de shoco wordt aangemerkt als nationaal symbool. Aanleiding was een initiatief dat drie jaar eerder door vogelaar Greg Peterson werd gelanceerd om te voorkomen dat de lokale uil zou uitsterven. In 2012 verklaarde minister Michelle Hooyboer de shoco al tot nationaal symbool, maar dit kreeg toen geen wettelijke basis. Doornhein legt uit dat de beschermingswetgeving van de shoco onderweg is en via een landsbesluit geregeld zal

worden in de Natuurverordening. Doornhein was met haar gezin op weg naar Curaçao voor een zonovergoten vakantie. Tijdens een tussenstop op Aruba werd zij echter, geheel onverwacht, aan haar jasje getrokken door directrice van Biblioteca Nacional Aruba (BNA) Astrid Britten en Mirto Lacle van de Kinderboekenweekcommissie. Zij vroegen haar het Arubaanse kinderboekenweekgeschenk 2014 voor het kinderboekenfestival te schrijven met als thema 'Feest'. Doornhein was meteen enthousiast. Zij dook in de cultuur, archeologie en het erfgoed van Aruba en bedacht een kinderverhaal over de feesten van het eiland en met een bood-

schap: behoud van de schatten van Aruba. **Verweving feit en fictie** Doornhein vindt het belangrijk om in haar verhalen feiten en fictie met elkaar te verweven. Nadat Doornhein de opdracht kreeg om het kinderboek te schrijven ging zij in januari 2014 een week naar Aruba en deed zij ideeën op voor haar verhaal. De auteur bezocht plekken, ging op zoek naar dieren op Aruba waarover zij wilde schrijven en zij interviewde diverse personen. Zij bestoekte archeoloog Harold Kelly van het National Archaeological Museum of Aruba (Nama) naar eigen zeggen met vragen, hoorde

verhalen van de opgravingssites en maakte een fieldtrip. „Met Harold liep ik in de mondi van Santa Cruz dwars over potscherven en werktuigen van indianen. Bij de Stenen van Ayo liet hij de rotstekeningen zien en stonden we oog in oog met een boa.“ Archeoloog Raymond Dijkhoff, eveneens van Nama, en de president van Aruba Birdlife Conservation (ABC) Greg Peterson, vertelden over de Arubaanse holenuil, de shoco, en plaatsten het diertje in een cultureel en archeologisch kader. Ook de Arubaanse cultuur komt in het boek aan bod. Hiervoor woonde Doornhein een optreden van Vicente Tromp en zijn Dande-groep bij in de bibliotheek BNA. De auteur raakte door een lezing bekend met de gebruiken rond de jaarwisseling en de Dande op Aruba.

Gebruiken en tradities Door het boek heen verweeft ze tradities en gebruiken die de Arubaanse maatschappij kenmerken. Zo beschrijft Doornhein de gebruiken bij oud en nieuw, zoals: wierook bij de voordeur om het huis te zuiveren, op nieuwjaarsdag salie branden, vrouwen die gele onderbroeken dragen en mannen die met hun blote billen naar de zee gekeerd gaan staan. Ook de geschiedenis komt aan bod. Het verhaal van Doornhein begint 5.000 jaar geleden met een hoofdstuk over de machtige stenen van Ayo op Aruba. Deze rotsformaties zijn een van de grootste mysteries van het eiland. Tot op de dag van vandaag is er geen goede verklaring voor de rotsformaties. De Ayo forma-

Kinderboek over natuur, cultuur, archeologie en erfgoed van Aruba

In het Arubahuis in Den Haag is onlangs een exemplaar van het door Charlotte Doornhein geschreven kinderboek 'De roep van de shoco. Dansen met de wind' overhandigd aan de Gevolmachtigde minister van Aruba Alfonso Boekhoudt.

DOOR MARIANNE VAN EXEL

Tweetalig kinderboek

'De roep van de shoco. Dansen met de wind' is een omdraaiboek in het Nederlands en Papiaments. Het werd verstrekt op 50 scholen op Aruba ten tijde van het Kinderboekenfestival 2014 en was verkrijgbaar als Arubaans kinderboekenweekgeschenk in de Arubaanse boekhandels. De illustraties werden verzorgd door Sheila Werleman. Mirto Lacle verzorgde de vertaling van het boek

in het Papiaments 'E grito di e shoco. Balia cu biento'. Het boek blijkt zeer actueel en past eveneens in het nieuwe thema van Kinderboekenweek 2015: natuur, wetenschap en techniek. Boekhandels op de eilanden en lezers in Nederland kunnen het boek bestellen via Levendig Uitgever (www.boekwinkel.levendiguitgever.nl). ISBN 978 94 91740 20 6

'De roep van de shoco. Dansen met de wind' is een omdraaiboek in het Nederlands en Papiaments. Momenteel worden financiers gezocht voor een Spaanse en Engelse uitgave.

tie was ooit een religieuze plek van de oorspronkelijke eilandbewoners, waarschijnlijk de Arowak-indianen uit Zuid-Amerika. De tekeningen op de stenen zijn hier tot op de dag van vandaag een herinnering aan.

De legende van de shoco

Dit is de plek die centraal staat in het verhaal. Een sjamaan zit in de grot bij de rotsformaties van Ayo en is in trance. Tot het moment dat een shoco verscheijnt. De sjamaan ontwaakt en vraagt de vogel 'hem de weg te wijzen'. Hierna springt de auteur naar de huidige tijd 'Aruba 2014'. Het hoofdstuk gaat over de grootmoeder van de hoofdpersoon Ciro. Zijn oma hoort vanuit huis het geluid van de shoco in de mondi. „Zie je wel“, fluistert oma. „De dood is in de

buurt.“ Volgens overlevering zouden de uilen die alleen op Aruba voorkomen namelijk verzegeld gaan door de dood. Als Ciro die avond beneden komt, ziet hij zijn oma bij het raam bidden, omdat ze bang is dat een familielid zal sterven. Ciro gelooft haar niet, omdat hij wel vaker shoco's in de wijk ziet onder de lantaarnaal op zoek naar insecten om op te eten. Doornhein: „De shoco duikt overal in het boek op en blijkt niet de bringer van de dood maar een moderne boodschapper te zijn.“

Tastbare resten van de indianen

Tijdens een schoolreisje gaat Ciro naar de stenen van Ayo. Zijn juffrouw vertelt aan de kinderen uit haar klas over de rotstekeningen op de stenen. Tijdens het schoolreisje verscheijnt bo-

vendien een boa constrictor. Doornhein legt haar lezers uit dat deze slang een invasieve soort is, die van origine niet op Aruba voorkomt. Na het schoolreisje, verscheijnt de shoco in een droom aan Ciro en neemt hem mee op een avontuur. De jongen vliegt met de uil door de lucht en de shoco brengt hem uiteindelijk naar een open plek op het eiland. Als Ciro ontwaakt, weet hij wat hem te doen staat. Samen met zijn vriend Randy gaat de jongens op onderzoek uit op de plek waar de shoco Ciro in zijn dromen naartoe bracht. Op de open plek van de mondi vinden de jongens oud aardewerk van de indianen, dat volgens de oma van Ciro werd gebruikt om eten in te maken, spullen in te bewaren, maar ook om doden in te begraven. De mondi ligt volgens de auteur nog bezaid met tastbare resten van het verleden.

Zo ook in het verhaal. Als de hond van Ciro 'Hedy' nergens te vinden is, blijkt het diertje naast de basisschool van Ciro in Santa Cruz aan het graven te zijn. Op die plek is een skelet begraven van een indiaan. In het boek verricht Nama opgravingen en komt erachter dat op de plek naast de basisschool zelfs een begraafplaats was. Doornhein vertelt dat dit gegeven op de waarheid berust. De indiaan werd in werkelijkheid gevonden op Savaneta toer de eigenaars van een stuk grond hier een zwerenbad gingen bouwen. Op de plek werden naast resten van lichamen ook versierde schalen en objecten van aardewerk gevonden die bij de doden begraven waren.

Erfgoed, cultuur en geschiedenis

Tijdens het verhaal leert de auteur de lezers van alles over het erfgoed, de cultuur, de geschiedenis en de flora en fauna van Aruba. Zo komen lezers erachter dat shoco's het geluid van ratelklanken kunnen nabootsen, dat ze onder de grond leven, dat ze hun nakomelingen rond oud en nieuw krijgen en zijn uitgeproepen tot nationaal symbool van Aruba. Ook vertelt ze over de indianen en hun erfenis die iedere dag nog is terug te vinden op Aruba. In het boek legt de archeoloog aan Ciro uit dat het beter is de scherven die Ciro heeft gevonden op de vindplaats te laten liggen, „zo blijft het op de juiste plek. Zo blijft het bewaard.“ Hierbij wordt bovendien het museum van Nama in Oranjestad genoemd waar een deel van de scherven van de indianen is te zien en een deel is opgeslagen in het depot. „We willen de site van Santa Cruz koppen en er een archeologisch openluchtmuseum van maken. Dan kan iedereen er rondlopen en mooie ontdekkingen doen. Iedereen kan zich archeoloog voelen. Of je jong of oud bent, op het eiland woont of toerist bent“, aldus de archeoloog in het boek.

Behoud van de schatten van Aruba

Naast de informatie over het cultureel erfgoed probeert Doornhein de kinderen ook iets mee te geven over het behoud van hun erfenis. „Veel Arubaanen dumpen nog steeds illegaal

afval. De natuur vervuilt, dieren worden ziek. En we bouwen allemaal nieuwe huizen en hotels op het eiland. Het leefgebied van de shoco's wordt daardoor steeds kleiner.“ Doornhein besluit het boek met de oproep: „En jij, lezer? Wat is jouw wens voor Aruba? Hoe ga jij de cultuur, natuur en dieren van Aruba beschermen? Help Ciro en Glenda (vriendinnetje van Ciro, red.) met hun acties. Trommel familie op om te helpen. Breng je klas of je hele school in beweging. Jullie kunnen Aruba positief veranderen. Jij bent belangrijk!“ Dat het boek effect heeft bleek volgens Doornhein tijdens een van haar klassenbezoeken in november 2014. „Kinderen riepen spontaan dat zij de beschermers van de shoco wilden worden.“

Interactief verhaal

Het boek is dus informatief en

roept op tot actie en behoud van het eiland. Daarnaast heeft zij ingespeeld op de nieuwe tijd. Zo is het interactief door diverse QR-codes. Deze codes kunnen met een smartphone gescand worden en verwijzen naar filmpjes op Youtube. Doornhein legt uit: „De jonge Arubaanse kunstenaarsgroep Hala in Holland heeft bij twee rapshows met mijn boek de filmpjes verzorgd. Als extraatje hebben zij ook een gedicht geschreven in het Papiament om de kinderen van Aruba te inspireren om zich te uiten en hun gedachten aan het papier toe te vertrouwen.“ In totaal staan er elf QR codes (filmpjes) in het boek. „Het mooie is dat verschillende organisaties van Aruba aan die filmpjes hebben meegewerkt, zoals: Aruba Birdlife Conservation, National Archaeological Museum of Aruba, Rebecca Roos Productions en Hala in Holland“, aldus Doornhein.

Over de auteur

Charlotte Doornhein werd in 1972 geboren in Bunnik, Nederland. De verhalen en de literatuur van de Cariben krijgt ze mee van haar oma en opa, die van 1950 tot 1975 op Aruba en Curaçao woonden, en van haar moeder die zijn 'Shervision' vindt en er tot haar achtende woonde. Doornhein emigreerde van 2006 tot en met 2011 naar Curaçao waar zij het Cu-

raçaose festival de Literaire Toppelzone opzette. Zij schrijft kinderboeken en was redactrice van voormalig online magazine Post. Enkele andere boeken van haar hand zijn 'Shervision vindt een schat' (2009), 'Kwelgesteent' (2011) en 'Curaçao voor kinderen met lef' (2013).

Arubaanse kinderen doen mee aan een tekenwedstrijd. FOTO CHARLOTTE DOORNEIN

Ongeveer gelijktijdig met het uitkomen van het boek afgelopen september namen de Staten van Aruba een motie aan waarmee de shoco wordt aangemerkt als nationaal symbool. FOTO DARICE